

POLITYCZNY WYMIAR WSPÓŁPRACY POLSKO-CHIŃSKIEJ

Webinar prowadzony przez Alicję Bachulską
w dniu 29 października 2020

波中法律经济研究中心
Polish Research
Centre for Law and
Economy of China

SCHOOL OF LAW AND
ECONOMY OF CHINA
UNIVERSITY OF WARSAW
华沙大学中国法律与经济学院

Polskie Centrum Studiów nad Prawem i Gospodarką Chin
Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

chinalaw@wpia.uw.edu.pl
chinalaw.wpia.uw.edu.pl

Webinar finansowany w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
pod nazwą "DIALOG" w latach 2018-2020.

W ostatnim trzydziestoleciu stosunki między Polską a Chińską Republiką Ludową (ChRL) przeszły ewolucję od wzajemnego braku zainteresowania (1989-2008), przez okres intensywnego zacieśniania relacji (2009-2017), aż do etapu redefinicji strategicznych celów współpracy (po 2017). Obecnie kooperacja Polski z Chinami rozwija się na trzech płaszczyznach: dwustronnie, wielostronnie oraz w szerszym kontekście relacji między Unią Europejską (UE) a ChRL. W zależności od podmiotu tworzącego ramy współpracy można wyszczególnić polsko-chińskie stosunki dyplomatyczne, paradyplomatyczne, międzyludzkie, rząd-ogół społeczeństwa, relacje firma zagraniczna-ogół społeczeństwa oraz firma zagraniczna-rząd.

Wzajemny brak zainteresowania z przełomu wieków był zakorzeniony w odmiennych doświadczeniach i priorytetach politycznych Warszawy i Pekinu po upadku Związku Radzieckiego. Polska otworzyła się na demokratyzację i integrację z zachodnimi instytucjami, natomiast Chiny postawiły na rozwój gospodarczy bez liberalizacji systemu politycznego. Intensyfikacja relacji polsko-chińskich po 2008 r. miała związek z poszukiwaniem przez Warszawę nowych partnerów handlowych i inwestycyjnych w obliczu recesji na europejskim rynku, spowodowanej globalnym kryzysem finansowym. Oba kraje podpisały szereg porozumień, m.in. strategiczne partnerstwo (2011), w 2016 r. podniesione do rangi wszechstronnego partnerstwa strategicznego. Polska przystąpiła również do formatu 17+1 (Chiny i 17 państw Europy Środkowo-Wschodniej) oraz poparła Inicjatywę

Pasa i Szlaku (flagowy projekt międzynarodowy przewodniczącego ChRL Xi Jinpinga). Zacieśnianie relacji politycznych miało przełożyć się na wzrost wymiany handlowej oraz napływ chińskich inwestycji. Po kilku latach okazało się jednak, że współpraca rozwijana była głównie na korzyść strony chińskiej: deficyt Polski w handlu z Chinami nieustannie rósł i nie odnotowano prawie żadnych bezpośrednich inwestycji, w szczególności w najbardziej oczekiwanej kategorii greenfield („od zera”). Rzeczywistość nie dorównała nierealistycznym oczekiwaniom wywinowanym zarówno przez polityków, jak i polskie media, które niejednokrotnie pisały o Polsce jako „bramie do Europy” dla Chin. Zauważalne ochłodzenie relacji odnotowano około 2017 r., kiedy przedstawiciele polskiego rządu zaczęli coraz krytyczniej wypowiadać się m.in. o strukturalnych barierach utrudniających dostęp do chińskiego rynku dla polskich firm. Sytuacja międzynarodowa również zaczęła działać na niekorzyść ChRL: po objęciu władzy w USA przez Donalda Trumpa na pierwszy plan wyszła rosnąca rywalizacja strategiczna między Waszyngtonem i Pekinem. Nie pozostała ona bez wpływu na państwa trzecie. Dobitnie pokazuje to debata na temat udziału chińskiego giganta technologicznego Huawei w budowie sieci 5G. Kooperacja z Chinami coraz częściej postrzegana jest obecnie w kategoriach zagrożenia, a asertywna polityka rządu w Pekinie (m.in. w kontekście sytuacji w Hongkongu czy Xinjiangu) skłania kolejne państwa, w tym Polskę, do weryfikowania istniejących ram współpracy. Uwidacznia się to m.in. w słabnącym zaangażowaniu Warszawy w formacie 17+1 czy w wypracowywaniu narzędzi prawnych pozwalających ograniczyć obecność firmy Huawei na polskim rynku. Coraz bar-

dziej zauważalne są również chińskie próby budowania soft power w polskiej przestrzeni informacyjnej, zarówno w tradycyjnych mediach (np. liczne artykuły ambasadora ChRL w dzienniku „Rzeczpospolita”), jak i społecznościowych (profile ambasady i ambasadora ChRL w serwisach Facebook czy Twitter). Efektywność tego rodzaju działań i ich wpływ na polską opinię publiczną

wydają się jednak dalej ograniczone.

Polska jako państwo członkowskie UE realizuje swoją politykę wobec Chin również w kontekście relacji Bruksela-Pekin. Polska w pojedynkę nie ma możliwości oddziaływania na stanowisko ChRL, a więcej w jej interesie leży aktywne uczestnictwo w europejskich procesach konsultacyjnych w celu wypracowania jednolitego unijnego stanowiska wobec rosnącej potęgi Pekinu. Dylematy Polski w relacjach z Chinami (m.in. rosnący deficyt handlowy, ograniczony dostęp do chińskiego rynku, naciski natury politycznej) są tożsame z problemami większości europejskich stolic. Również na poziomie społecznym nastroje wobec Chin ulegają pogorszeniu w całej UE, w szczególności w kontekście pandemii COVID-19. Pomimo tzw. dyplomacji maseczek europejska opinia publiczna ocenia rząd w Pekinie jako niewiarygodny i destabilizujący sytuację międzynarodową. W perspektywie krótkoterminowej również ten element nie pozostanie bez wpływu na unijną i polską politykę wobec ChRL.

Alicja Bachulska

(Ośrodek Badań Azji Akademii Sztuki Wojennej)

Analityczka Ośrodka Badań Azji Akademii Sztuki Wojennej, koordynatorka polskiej edycji MapInfluenCE i członkini CHOICE.